

РЕЦЕНЗІЯ

доктора медичних наук, професора кафедри ортопедичної стоматології Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького
Макеєва Валентина Федоровича на дисертаційну роботу
Братусь-Гриньків Роксани Романівни «Обґрунтування модифікованого способу виготовлення покривних протезів при лікуванні пацієнтів з поодиноким збереженими зубами на нижній щелепі», представлену до захисту у спеціалізовану Вчену раду ДФ 35.600.047 Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького, що утворена для розгляду та проведення разового захисту дисертації на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 22 – «Охорона здоров'я» за спеціальністю 221 – «Стоматологія»

Актуальність теми дисертаційного дослідження. Незважаючи на регулярне проведення загальнодержавних профілактичних заходів та постійне удосконалення методів і підходів до лікування, клінічні дослідження вітчизняних фахівців вказують на високу поширеність часткової втрати зубів, що супроводжується потребою у протезуванні серед населення України. Дослідження також свідчать, що потреба у повторному протезуванні доволі часто зростає за рахунок тих пацієнтів, які з об'єктивних чи суб'єктивних причин не здатні користуватися попередньо виготовленими конструкціями. Вочевидь це стосується особливостей протезування нижньої щелепи знімними протезами за наявності критично зменшеної кількості збережених зубів. Саме тому метою даного дослідження було підвищення ефективності ортопедичного лікування хворих з поодиноким збереженими зубами на нижній щелепі при застосуванні модифікованого способу виготовлення покривних протезів.

Зв'язок теми дисертації з державними чи галузевими науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота є фрагментом комплексної науково-дослідної роботи кафедри ортопедичної стоматології Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького «Розпрацювання та удосконалення методів діагностики, клінічних методів та технологічних засобів комплексного лікування дефектів зубних рядів,

деформацій і ушкоджень зубо-щелепної системи» (державна реєстрація №0114U000112, 2015-2019pp.) та «Удосконалення та розпрацювання нових методів діагностики та лікування хворих з дефектами, деформаціями і функціональними розладами зубо-щелепної системи» (державна реєстрація №0119U002102, 2019-2023pp.). Авторка є безпосередньою виконавицею зазначеного фрагменту наукових досліджень запланованої теми.

Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих в дисертації. Для досягнення мети дисертаційного дослідження авторкою поставлено п'ять завдань, що на моє переконання, є адекватним щодо досягнення мети. Застосовані авторкою методи дослідження є сучасними і об'єктивними щодо вирішення поставлених завдань. Авторкою опрацьовано та запропоновано модифікований спосіб виготовлення (вибір методу фіксації, отримання відбитку, формування штучних зубних рядів) покривного протеза на нижню щелепу.

Для обґрунтування показів та оцінки результатів застосування запропонованого способу пацієнтів поділили на дві групи: основна група – 42 хворі, яким відновили зубний ряд нижньої щелепи знімними пластиковими протезами покривного типу та група порівняння, яку склали 36 хворих що користувалися уперше виготовленими повними знімними протезами на нижню щелепу терміном до трьох років. Окрему групу склали 24 студенти з цілісними зубними рядами, яких залучили для встановлення середньо нормативних показників жувальної проби.

Серед 42 клінічних спостережень, відповідно до запропонованої авторкою топографічно-функціональної схеми, за даними обстеження визначали одну з шести груп розташування поодинокі збережених зубів, що надало можливість чітко обґрунтувати тип розподілу жувального навантаження, спосіб фіксації, форму базиса і методу постановки штучних зубів у хворих, ураховуючи діагностичні критерії відповідно до рівня складності клінічної ситуації.

Нові науково обґрунтовані теоретичні та практичні результати проведених здобувачем досліджень. Роксаною Романівною уточнено та доповнено наукові дані щодо комплексу діагностичних критеріїв для визначення ступеню складності клінічної ситуації у хворих з частковою втратою зубів (поодинокі збереженими зубами) на нижній щелепі.

Авторкою запропонований модифікований метод отримання відбитка, який полягав у поєднанні етапів отримання функціонального відбитка та реєстрації центральної оклюзії. Цифровий аналіз підтвердив більш високу точність моделей отриманих із застосуванням модифікованого методу отримання відбитка при відтворенні функціонального стану пристінкової та під'язикової ділянок протезного ложа.

Здобувачкою також визначені відповідні схеми постановки штучних зубів у покривних протезах залежно від форми і ступеня атрофії альвеолярних відростків щелеп у бічних ділянках. Ефективність запропонованих авторкою методик протезування нижньої щелепи з поодинокі збереженими зубами підтверджена порівняльним аналізом результатів жувальних проб між основною, групою порівняння та контрольною групами, а також визначенням задоволеності якістю життя протезованих осіб.

Оцінка змісту дисертаційної праці. Дисертація викладена на 244 сторінках комп'ютерного набору, з яких 164 припадає на виклад основного змісту. Він складається зі вступу, огляду літератури, опису матеріалів і методів дослідження, 2 розділів власних досліджень, аналізу та узагальнення отриманих результатів і висновків. Список використаних джерел містить 320 найменувань, серед яких 93 кирилицею та 227 латиницею. Робота ілюстрована 47 рисунками та 12 таблицями.

Вступ дисертації сформований на 8 сторінках та відображає актуальність дисертаційної роботи, її зв'язок з науковими програмами, необхідність проведення наукового дослідження, його мету, завдання, предмет та методи. Вступ обґрунтовує актуальність проблеми, наукову новизну та практичну значущість роботи.

Розділ 1. «ОГЛЯД ЛІТЕРАТУРИ» складається з 3 підрозділів, викладених на 30 сторінках. В даному розділі висвітлено проблему поширеності часткової втрати зубів серед населення України, аспекти вибору методу лікування хворих з поодинокими збереженими зубами та особливості їх протезування.

Розділ 2. «МАТЕРІАЛИ ТА МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ» складається з 5 підрозділів та викладений на 21 сторінці. Розділ детально описує методологічну схему та використані у процесі виконання дисертаційної роботи клінічні, додаткові, соціологічні та статистичні методи дослідження.

Розділи 3 та 4 описують результати власних досліджень на 80 сторінках. У даному фрагменті роботи викладено аналіз результатів амбулаторного обстеження хворих з частковою втратою зубів на нижній щелепі, оцінку результатів попередньої ортопедичної реабілітації та обґрунтування плану ортопедичного лікування. Описано клініко-лабораторні складові модифікованого способу виготовлення покривних протезів на нижню щелепу. У повному об'ємі висвітлені результати застосування виготовлених модифікованим способом покривних протезів на нижню щелепу. Окремі підрозділи присвячені перевірці функції жування після відновлення зубного ряду нижньої щелепи та оцінці результатів ортопедичного лікування за показниками якості життя пов'язаної зі стоматологічним здоров'ям.

Аналіз та узагальнення результатів висвітлено на 21 сторінках. Отримані результати підсумовують проведені дослідження і трактуються у співставленні з даними фахових літературних джерел. Послідовність викладення матеріалу дозволяє акцентувати увагу на наукових і практичних досягненнях авторки.

Висновки, їх 5, узгоджені з завданнями, аналізують результати та повністю відображають суть проведеного дослідження, викладені конкретно з наведенням кількісних показників.

У процесі рецензування виникли деякі зауваження, які були враховані здобувачкою. Зустрічаються поодинокі друкарські описки та невдалі стилістичні вислови, які не мають принципового значення, зауваження не зменшують теоретичного та практичного значення роботи, мають рекомендаційний характер і суттєво не впливають на результати досліджень.

В плані дискусії пропоную дисертантці надати відповіді на наступні питання:

1. Прошу сказати чи окрім кулькових атакменів застосовували Ви інші системи фіксації покривних протезів, наприклад докореневі атакмени, згідно рекомендацій опрацьованої вами топографічно-функціональної схеми? Поясніть які. Якщо ні, то чому?
2. У чому, окрім модифікації методу отримання відбитка, полягає оригінальність запропонованого вами методу лікування?
3. Ви вказали, що отримували відбитки нижніх щелеп пацієнтів модифікованим методом при індивідуальному функціональному навантаженні. Прошу пояснити яким чином ви здійснювали контроль позиціонування відбиткової ложки у порожнині рота пацієнта?

Особистий внесок здобувача в одержанні результатів, що виносяться на захист. Дисертаційна робота є завершеним, особистим науковим дослідженням здобувачки. Роксана Романівна провела патентно-інформаційний пошук за темою дисертації, проаналізувала та систематизувала наукову літературу. Спільно із науковим керівником сформулировала мету та завдання дослідження. Авторка самостійно здійснила клінічні дослідження, систематизувала та проаналізувала отримані результати, сформулировала наукові висновки та практичні рекомендації, підготувала наукові праці до друку у роботах зі співавторами. Дисертаційна робота оформлена у відповідності до вимог, матеріали, результати досліджень та висновки обґрунтовані і їх достовірність не викликає сумнівів.

Висновок. У дисертаційній роботі на підставі ґрунтового аналізу джерел науково-медичної інформації, а також за результатами власних досліджень з'ясовано причини і характерні прояви ускладнень у хворих при відновленні зубного ряду нижньої щелепи знімними конструкціями протезів, визначено клінічні і технологічні показники якості зубних протезів. Уперше науково обґрунтовано доцільність застосування модифікованого способу виготовлення покривних протезів при лікуванні хворих з поодинокими збереженими зубами на нижній щелепі та визначено критерії його ефективності. Доповнено наукові дані про комплекс клінічних ознак що впливають на визначення рівня складності клінічної ситуації та вибір раціонального методу лікування. Опрацьовано топографічно-функціональну схему реєстрації даних обстеження, як додаток до медичної карти стоматологічного хворого. Запропоновано методику отримання відбитка нижньої щелепи у поєднанні з фіксацією центральної оклюзії, при застосуванні якої вдається зменшити кількість етапів виготовлення зубного протеза покривної конструкції.

Вважаю, що дисертаційна робота є самостійною завершеною науковою працею, яка за своєю актуальністю, новизною, теоретичною та практичною цінністю, рівнем опублікування та оприлюдненням результатів відповідає вимогам затвердженим Постановою Кабінету Міністрів України №44 від 12.01.2022р., до оформлення дисертації, а її авторка заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 22 – «Охорона здоров'я», спеціальності 221 «Стоматологія».

Професор кафедри ортопедичної стоматології
Львівського національного медичного
університету імені Данила Галицького,
доктор медичних наук

В.Ф. Макєєв

Підпис професора В.Ф. Макєєва засвідчую,
Вчений секретар Львівського національного медичного
університету імені Данила Галицького,
кандидат філологічних наук, доцент

С.П. Ягелло